

**ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
ՀԱՅ ԵՎԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ**

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	ՊԱՏՄԱԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԱՍԲԻՈՆ	ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ, ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԴՐԱՆՑ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՄԵԹՈԴԻԿԱՅԻ ԱՍԲԻՈՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ ԵՎ ԸՆԹԱՑԻԿ ՄՈՂՈՒԼ	ՀԱՅ ԵՎԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՄԻՉ ԵՎ ՄՈՂՈՒԼՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ	1410B4/15
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ
ԿՈՒՐՍ/ԿԻՍԱՍՅԱԿ	3-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ
ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	<p>ՈՒսանողներին հիմնարար գիտելիքներ հաղորդել հայոց եկեղեցու պատմության առանձնահատկությունների, հայ կաթողիկոսների գործունեության, երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքում նրանց ունեցած ներդրման, ինչպես նաև առաքելականության՝ որպես քրիստոնեության մենվաղ և առանձին ճյուղ համաշխարհային քրիստոնեության համատեքստում ունեցած առնձնհատուկ տեղի և դերի, մշակութային կյանքում հայ առաքելականեկեղեցու ունեցած ազդեցության և ազգապահպան գործունեության հիմնախնդիրների վերաբերյալ: Սա հնարավորություն կտա նորահայտ նյութերի ներկայացման և մեկնաբանման միջոցով ձևավորել հայ եկեղեցու պատմության լիարժեք իմացություն:</p>
ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ	<p>ԳԻՏԵԼԻՔ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Բնորոշել առաքելականությունից մինչև մեր օրերն ընկած ժամանակահատվածում տեղի ունեցած իրադարձությունների ճիշտ ժամանակագրությունը: 2. Նկարագրել Քրիստոնեության տարածման աշխարհագրությունը և կայացման գործընթացը: 3. Ճանաչել հայ եկեղեցու նշանավոր գործիչների կենսագրությունները և Հայաստանի ազատագրության հարցում նրանց ներդրումն ու ծրագրերը: 4. Նկարագրել հայ եկեղեցու՝ որպես խոշոր համխմբող կառույցի ձևավորման ընթացքը, կառուցվածքը, աստիճանակարգը: 5. Դասակարգել հայոց եկեղեցու վերաբերյալ աշխարհագրական և վիճակագրական բնույթի տեղեկությունները: 6. Նկարագրել հայ առաքելական եկեղեցու պատմության խոշոր իրադարձությունները, ժողովները, ընդունած կարևորագույն որոշումները Հավատո հնգնակի ձևավորման վերաբերյալ: 7. Բնորոշել հայ առաքելական եկեղեցու մասնակցությունը և ներդրումը հայ իրականության հասարակական-քաղաքական, մշակութային կյանքին, ձեռքբերումներն ու առանձնահատկությունները: <p>ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Քննադատական վերաբերմունք հանդես բերել հայ եկեղեցու պատմության կարևորագույն իրադարձությունների նկատմամբ: 2. Պարբերացնել պատմական դեպքերը և գործընթացները, պատմական իրադարձությունների ժամանակագրական հա-

ջորդականությունն ու տևողությունը, պատմական իրադարձությունների համընթացությունը:

3.Քննել հայ եկեղեցու պատմության սկզբնավորումից մինչև մեր օրերն ընկած ժամանակահատվածի կարևորագույն իրադարձությունների, երևույթների, գործընթացների, գաղափարների, հասկացությունների վերաբերյալ:

4.Ներկայացնել հայ հասարակական-քաղաքական, մշակութային և ազատագրական շարժման գործում Հայ առաքելական եկեղեցու և առանձին հոգևորականների դերը:

5.Ներկայացնել Հայ եկեղեցու թեմերի և ճյուղերի գործունեությունը հայրենիքում և արտերկրում, վեր հանելը նդհանրություններն ու տեղյին առանձնահատկությունները:

6. Գնահատել Հայոց Մեծ Եղեռնի, տալիսյան բռնաճնշումների և քղբական այլ հալածանքների հետևանքով Հայ եկեղեցու կրած վնասները, կորուստները՝ ամբողջացնելու համար Ցեղասպանության և քաղաքական այլ հալածանքների ընդհանուր ճկատգրական պատկերը հայ ժողովրդի համար:

ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆ

1. Քննադատական մոտեցում ցուցաբերել Հայ եկեղեցու պատմությունը լուսաբանող սկզբնաղբյուրներին և գիտական գրականության մեջ առկա հիմնական տեսակետներին:

2. Հայ եկեղեցու ձևավորումից ցայսօր ընկած ժամանակահատվածում տեղի ունեցած իրադարձությունների ժամանակագրությանը:

3. Քարտեզից և սխեմաներից օգտվելու հմտություններին:

4. առանձին կաթողիկոսների քաղաքական ծրագրերին:

5. Նախընտրել զբոսշարժության համար առվել գրավիչ եկեղեցիների մասին հակիրճ տեղեկատվությունը

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ
ՆԿԱՐԱԳԻՐ

- ԿՐԵԴԻՏՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿ - 3/90
- ԼՍԱՐԱՅԻՆ ԺԱՄ - 36
- ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ - 18
- ՍԵՄԻՆԱՐ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔ - 18
- ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԺԱՄ - 3

ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Նախնական գիտելիքներ հայ եկեղեցու պատմություն առարկայից՝ ավագ դպրոցի չափորոշիչներին համապատասխան, ռուսերենի լավ իմացություն, ցանկալի է նաև գրափարի որոշ:

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԵՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՌՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԹՈԴՆԵՐ

1. Ուսումնական նյութի բացատրում-լուսաբանում դասախոսության միջոցով:
2. Փաստավավերագրական ֆիլմերի դիտում, քարտեզների դիտարկում, ցուցադրում:
3. Սկզբնաղբյուրների և արխիվային նյութերի ներկայացում և վերլուծություն:
4. Էքսկուրսիաների անցկացում:
5. Գործնական աշխատանքների կատարում հիմնահարցերի հետազոտություն:
6. Ինքնուրույն/անհատական աշխատանքների կատարում:

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՐԿԱՆ, ՆՊԱՏԱԿԸ, ՊԱՐԲԵՐԱՅՈՒՄԸ
2. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՃՅՈՒՂԵՐԸ
- 2.1. Հայ առաքելական եկեղեցի

- 2.2. Կայքային էլեկտրոնային
- 2.3. Ուղղափառ էլեկտրոնային
- 2.4. Բողոքական էլեկտրոնային

3. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱՆԻՇՆԵՐՆ ՈՒ ՀԱՎԱՏՈ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸ
4. ՔՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ: ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
5. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ I-III դդ.
 - 5.1. Քրիստոնեության տարածումը Հայաստանում:
 - 5.2. Հայ էկեղեցու հիմնումը: Գրիգոր Լուսավորիչ և Տրդատ Մեծ

6. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ IV դ.: ՆՎԻՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄՎՈՐՈՒՄԸ
7. IV դարի եկեղեցու ժողովուրդը ԵՎ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
 - 7.1. Նիկեայի էկեղեցական ժողովը:
 - 7.2. Կոստանդնուպոլսի էկեղեցական ժողովը:
 - 7.3. Հայոց էկեղեցին և արիստակաճանությունը:
8. ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆՅԱՑ ՇՐՋԱՆՈՒՄ: ՆԵՐՍԵՍ ՄԵԾ
 - 8.1. Աշտիշատի էկեղեցական ժողովի պատմական նշանակությունը:
 - 8.2. Հայ էկեղեցին Պապ թագավորի օրոք:
9. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ V դարի
 - 9.1. Հայ էկեղեցին և Եփեսոսի էկեղեցական ժողովը
 - 9.2. Հայ էկեղեցին և Վարդանանց շարժումը
 - 9.3. Շահապիվանի և Քաղբեղոնի էկեղեցական ժողովները

10. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ V -VI դարերի
11. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ: ԲՈՐԲՈՐԻՏՆԵՐ ԵՎ ՄԾՂՆԵԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
12. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆՅԱՑ ՇՐՋԱՆՈՒՄ
13. ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ: ՈՒՆԻԹՈՒՆԵՐ ԵՎ ՀԱԿԱՌՈՒՆԻԹՈՒՆԵՐ
14. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 15-16-րդ դարերի
 - 14.1. Գրիգոր Տաթևացի
 - 14.2. Թովմա Մեծոփեցի
 - 14.3. Էջմիածնի 1547թ. Գաղտնի ժողովը
15. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 17-18-րդ դարերի
16. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 19-րդ դարի ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՄԻՆ
 - 16.1. Հայաստանի արևելյան հատվածի էկեղեցին 19-րդ դարի առաջին կեսին: Դավիթ-Դանիել հակասությունները
 - 16.2. 1836թ. էկեղեցական կանոնադրությունը («ՊՈԼՈՇԵՆԻՆ»)
 - 16.3. Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոս
 - 16.4. Հայաստանի արևմտյան հատվածի էկեղեցին 19-րդ դարի առաջին կեսին: Կ.Պոլսի պատրիարքարանի գործունեությունը
17. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 19-րդ դարի ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՄԻՆ
 - 17.1. Մկրտիչ Խրիմյան կաթողիկոս
 - 17.2. Հայ էկեղեցին և Հայկական հարցը
18. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 20-րդ դարի ՄԿԶԲԻՆ
 - 18.1. Ռուսաստանի քաղաքականությունն Անդրկովկասում և Հայ էկեղեցին: 1903թ. Օրենքի կիրառման հետևանքները
 - 18.2. Հայ էկեղեցին Մեծ եղեռնի տարիներին

	<p>19. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 20-ՐԴ ԴԱՐԻ ԿԵՍԵՐԻՆ</p> <p>19.1. Հայ հոգևորականությունը բռնաճնշումների տարիներին</p> <p>19.2. Հայ եկեղեցու մասնակցությունը Հայրենական Մեծ պատերազմին</p> <p>20. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 20-ՐԴ ԴԱՐԻ ԵՐԿՐՈՂ ԿԵՍԻՆ: ՎԱԶԳԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ</p> <p>21. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՎ ՍՓՅՈՒՌՔԸ</p> <p>22. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱՐԴԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ</p>
--	---

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
ՀԻՄՆԱԿԱՆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Էլեկտրոնային ասախոսությունների փաթեթ: 2. Եզնիկ վարդապետ Պետրոսյան, Հայ եկեղեցու պատմություն, մասն Ա, Ս. Էջմիածին, 1996: 3. «Քրիստոնյա Հայաստան» հանրագիտարան, գլխ. խմբ. Հովհ. Այվազյան, Հայկական հանրագիտարան հրատ., Երևան, 2002, էջ 1051-1052: 4. Մաղաքիա Արք. Օրմանյան, Ազգապատում, Ս.Էջմիածին, հ.Ա-Դ, 2001: 5. Մաղաքիա Արք. Օրմանյան, Հայոց եկեղեցի, Երևան, 1993: 6. Տեր-Մինասյան Ե., Հայոց եկեղեցին: Ուսումնաստանական ձեռնարկ, Էջմիածին, 2014:

ԼՐԱՅՈՒՑԻՉ	<p style="text-align: center;">Ա. ՍԿԶԲՆԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ազաթանգեղոս, Հայոց պատմություն, Եր., 1987: 2. Ազաթանգեղոս, Վկայաբանությւն Սրբոց Հռիփսիմեանց, Եր., 1996: 3. Ազաթանգեղոսի պատմութիւն (Գրիգոր Լուսավորչի պատմութիւն), Պեյրուք, 1995: 4. Գարեգին Ա., Կրոնկան, ատվածաբանական և հայագիտական երկեր, Կանադա, 2004: 5. Մաղաքիա Արք. Օրմանյան, Армянская Церковь : её история, учение, управление, внутренний строй, литургия, литература, настоящее : [На основе перевода с франц. 1913 г.] / Архиепископ Магакия Орманян; Соврем. примеч. о. Г. Маиляна; Ред. Х. Григорян. Եր., 2005: 6. Վարժապետյան Ներես Էպիսկոպոս, Հայոց եկեղեցին և անոր հակառակորդները, Կ.Պոլիս, վերահրատ. 2014: 7. Փավստոս Բուզանդ, Պատմություն հայոց, Եր., 1987: Բ. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 1. Աբեղյան Մ., Գևորգ Դ Մեծագործ կաթողիկոս ամենյն հայոց, Էջմիածին, 2014: 2. Անանուն Դ., Ռուսահայերի հասարակական զարգացումը XIXդ., հ. 1, Բաքու, 1916: 3. Անանուն Դ., Ռուսահայերի հասարակական զարգացումը XIXդ., հ. 2, Վաղարշապատ, 1919: 4. Անանուն Դ., Ռուսահայերի հասարակական զարգացումը XIXդ., հ. 3, Վենետիկ, 1926: 5. Բալայան Մ., Հայոց Արևելից կողմանց եկեղեցին VI-XVդ., Եր., 2003: 6. Գարեգին Ա. (Մարգիսյան), Գանատայի մեջ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցույ հիմնադրութեան հարիւրամեակ 1898-1998 / Առաջաբ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս. 7. Գրիգորյան Լ., Հայոց Երուաղեմը, Եր., 2015: 8. Դավթյան Հ., Մեզ անծանոթ Վարդանանց պատերազմը: Հայաստանյազ առաքելական եկեղեցին և մեր պատմության ընթացքը, Եր., 2007: 9. Լեռ, Հայ կղերական դիվանագիտություն, «Անահիտ»
-----------	--

հայրենակցական բարեգործական ընկերության հրատարակ., ա. տ.:

10. Մանուկյան Աբել քահանա, Հայոց եկեղեցին և Մեծ եղեռնի զոհերի սրբոհաման հարցը: Հյոց ցեղապանության տարելիցին ընդառաջ, Եր., 2014:
11. Շաքարյան Ս., Նոր Նախիջևանի և Բեսարաբիայի հայոց թեմը, Էջմիածին, 2014:
12. Միմոնյան Հր., Հայոց պատմության հիմնահարցեր (Հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը), Եր., 2000:
13. Վարդանյան Վ., Հայ եկեղեցին վաղ միջնադարյան քաղաքական խաչմերուկներում, Էջմիածին, 2005:
14. Ուլուբաբյան Բ., Հայոց Արևելից կողմնց եկեղեցին և մշակույթը, Եր., 2001:
15. Փոստաճյան Թ., Հայատանեայց եկեղեցին եւ միւնէրը, Լոս Անճէլըս, 2002:

ՄՏՈՒԳՄԱՆ ԵՎ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

ԵԶՐԱՓՈՒԿԻՉ ՄՏՈՒԳՈՒՄ-նախատեսվում է անցկացնել գրավոր 100 միավոր առավելագույն արժեքով: Այս անգամ ևս հարցատոմսը պարունակում է 3 հարց՝ 30, 35, 35 միավորային արժեքով:

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ
ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ

1. Բաղադրիչ 1 – 10% (հաճախումներ)
2. Բ աղադրիչ 2- 70% (ամփոփիչ ստուգում)
3. Բ աղադրիչ 3- 20%(ընթացիկ ակտիվություն)

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ

Գնահատման թվային միավորը	Տառային գնահատական	Գնահատականի պաշտոնական թվային համարժեքը
96-100	A+	5+
91-95	A	5
86-90	A_	5-
81-85	B+	4+
76-80	B	4
71-75	B_	4-
66-70	C+	3+
61-65	C	3
40-60	C_	3-
Մինչև 39	D	2

Հ/Հ	Թեմա	Ուսուցման կազմակերպման ձևերը					Ուսանողի ինքնուրույն աշխատա- ժամանակը	Ուսանողի ընդհանուր աշխատա- ժամանակը
		դ.	ս.	գ.	լ.	Ուս .պր .		
1.	Քրիստոնեության մուտքը Հայաստան: Քրիստոնեության հռչակումը Հայաստանի պետական կրոն:	4					6	10
2.	Հայոց եկեղեցին Արշակունյաց արքայատոհմի տարիներին:		6				6	12
3.	Տիեզերական առաջին երեք ժողովները, Քաղկեդոնի ժողովը և Հայոց եկեղեցին:	4					4	8
4.	Հայոց եկեղեցին V-VIIIդդ.:		4				8	12
5.	Հայոց եկեղեցին Բագրատունյաց թագավորության շրջանում:	2					10	12
6.	Հայոց եկեղեցու կազմակերպումը Կիլիկյան և Զաքարյան Հայաստանում:		4				4	8
7.	Հայոց եկեղեցին XV- XIX դդ.:	4					4	8
8.	Հայոց եկեղեցին XX դարի սկզբից մինչև XX դարի 80-ական թթ.:		4				4	8
9.	Եկեղեցին հայոց նորանկախ պետության տարիներին:	4					4	8
10.	Ամփոփիչ գրավոր ստուգում						4	4
11.	Ընդամենը							90